

Programa de suport de la Universitat de Barcelona a persones refugiades i provinents de zones en conflicte

Memòria 2016

La Shahid i el Tattoo i tretze joves més han vingut a Barcelona fugint de la guerra per estudiar a la UB.

MARE NOSTRUM
EUROPA DAVANT LA CRISI DEL REFUGI

“

”

**UNA PERSPECTIVA
DES DELS DRETS HUMANS**

Fotografies realitzades pels fotoperiodistes Xavi HERRERO (www.xaviherrero.com) i RAUL CLEMENTE (www.raulclemente.com)

Dades rellevants	3
Introducció.....	5
1. Suport a estudiants refugiats o en situacions afins.....	7
1.1. Visió general	7
1.2. El desenvolupament de les activitats	9
1.2.1. El treball en xarxa a la Universitat de Barcelona	9
1.2.2. El treball en xarxa amb les administracions públiques i entitats (principalment, ONG).....	11
2. Curs de transició als estudis de grau i formació en drets humans i cultura de pau (2015-2017)	13
3. Projecte Mare Nostrum	18
4. Projecte Higher Education Supporting Refugees In Europe (InHere)	19
5. Projecte europeu RESCUE.....	20
6. Iniciatives solidàries	20
7. Espais de participació	20
8. Visualització del Programa per part dels mitjans de comunicació.....	21

Memòria d'accions de 2016

Dades rellevants

En relació a l'àmbit de l'educació i les persones refugiades:

- Només un 1% de les persones refugiades en edat d'estudiar aconsegueixen cursar estudis universitaris.
- L'objectiu 4 de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible pretén "assegurar una educació inclusiva i de qualitat per a tothom i promoure l'aprenentatge al llarg de la vida". Aquest objectiu inclou les persones desplaçades, apàtrides i refugiades.

En relació al Programa, durant l'any 2016:

- S'ha consolidat un grup de treball de **4 persones** amb formació específica en temàtiques de refugi, asil i drets humans.
- S'han desenvolupat **7 línies d'actuació**.
- S'han gestionat **174 demandes de suport**.
- S'ha dut a terme un intens **treball en xarxa**, els principals resultats del qual són:
 - **Xarxa intraUB**: Concreció d'accions i col·laboracions amb 12 grups, departaments o àrees de la Universitat de Barcelona.
 - **Xarxa interuniversitària**: Relació de col·laboració amb la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), la secretaria de cooperació de la Xarxa Vives d'Universitats i l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP).
 - **Vinculació amb el moviment associatiu**: Contactes i col·laboracions amb 21 entitats d'àmbit local, nacional i internacional.
 - **Reforç de les relacions institucionals**: La Fundació Solidaritat UB, en representació de la Universitat de Barcelona, ha estat present en els següents espais que aborden la qüestió de les persones refugiades:
 - Espai Social Ciutat Refugi de l'Ajuntament de Barcelona.
 - Generalitat de Catalunya.
 - S'han desenvolupat **2 projectes amb 2 ajuntaments**: Barcelona i Sant Feliu de Llobregat.
 - S'han signat **6 convenis de col·laboració**:

- Amb l'**Ajuntament de Barcelona**, en el marc del curs d'accés a la universitat per a estudiants sirians.
- Amb **CITE** (Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers) i **Fundació ACSAR** (Associació Catalana de Suport i Ajuda al Refugiat) en l'àmbit de l'assessorament legal.
- Amb **CCAR** (Comitè Català d'Ajuda al Refugiat), **CEAR** (Comitè Espanyol d'Ajuda al Refugiat) i **ACCEM** (Associació Comissió Catòlica Espanyola de Migracions) per al lloguer de tres pisos de l'edifici Eucaliptus.
- Amb la **Fundació Formació i Treball** per moblar els pisos anteriorment mencionats.
- Execució de **3 projectes** relacionats amb les persones refugiades:
 - **Mare Nostrum** (finançat pel Fons Català de Cooperació al Desenvolupament) que, mitjançant el treball amb l'administració pública local i el moviment associatiu, pretén afavorir la figura de la persona refugiada com a constructora de pau.
 - **InHere** (finançat per la convocatòria KA203 - Associació Estratègica d'Erasmus+ 2016) que, en un període de 2 anys, busca facilitar la integració i l'accés de les persones refugiades a les universitats europees.
 - **RESCUE** (finançat per la convocatòria KA2 - Construcció de Capacitats en Educació Superior) que té com a objectiu el suport a universitats de Jordània, Líban i l'Iraq en la creació d'oficines d'atenció a estudiants refugiats.
- Mediàticament, destaca el ressò del programa de suport i les seves línies d'intervenció; especialment, del curs d'accés a la universitat per a estudiants sirians. Cadenes televisives (**TV3, BTV,...**) han il·lustrat amb reportatges aquestes iniciatives, i almenys 10 diaris (entre ells, **La Vanguardia, El Periódico o l'Ara**) n'han recollit notícies i/o entrevistes. Així mateix, s'ha participat activament en el reportatge sobre persones sirianes refugiades de **Barcelona Ciutat Refugi**. I entitats d'àmbit associatiu també han recollit i difós les accions de la Universitat de Barcelona en matèria de suport i acollida d'aquestes persones.

Introducció

Les últimes dades fetes públiques per ACNUR¹ assenyalen que prop de 65 milions de persones han hagut de desplaçar-se forçadament dels seus llocs de residència durant l'any 2015. El 54% dels desplaçaments forçats s'han generat a tres països: Síria, l'Afganistan i Somàlia. Entre els 6 països del món que acullen més població refugiada se'n troben 3 que són limítrofs amb Síria: Turquia (amb 2,5 milions de persones refugiades, el major nombre absolut de refugiats del món), Líban (amb 1,1 milió de persones refugiades i la ràtio refugiat/població nacional més alta del món) i Jordània (amb 664.100 de persones refugiades i la segona ràtio refugiat/població nacional més alta del món). De fet, el 86% de la població refugiada es troba ubicada en països en vies de desenvolupament.

Tot i que la violència i la vulneració de drets continua perllongant-se a països d'Àfrica (com la República del Congo, Somàlia o el Iemen) i Àsia (amb l'Afganistan al capdavant), la crisi siriana és, per les seves característiques, i pel desplaçament massiu de població tant dins com fora de les seves fronteres, la més rellevant des de 2013.

El desplaçament forçat de persones té profundes conseqüències en diferents àmbits de la vida, entre els quals es compten la seguretat, la salut, l'alimentació i l'educació. En aquest últim, i segons dades de Nacions Unides, les possibilitats d'infants i joves refugiats de no anar a l'escola es multipliquen per 5². Les seves necessitats educatives es troben invisibilitzades per les necessitats apremiants de seguretat, per la selecció de prioritats de finançament i per la no incorporació d'aquests elements en el plans de desenvolupament nacionals o d'educació dels països d'acollida. En el cas paradigmàtic de Síria, prop de 8 milions d'infants i joves sirians, tant dins del país com als països veïns, no tenen garantit el dret a l'educació³. La situació és especialment preocupant en el cas d'estudiants de secundària i estudis superiors, ja que no es prioritzen en l'acció humanitària. De fet, hi ha una manca de finançament de programes que permetin l'accés d'estudiants a l'educació secundària i a l'educació superior. Segons ACNUR, només un 1% de les persones refugiades accedeix a l'educació superior.

En aquest sentit, el compromís de la Universitat de Barcelona, expressat el setembre de 2015 pel rector Dídac Ramírez, s'alinea amb:

- les recomanacions de Nacions Unides per tal de facilitar la incorporació d'aquesta població als estudis superiors.
- l'objectiu 4 de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible que parla d'"assegurar una educació inclusiva i de qualitat per a tothom i promoure l'aprenentatge al llarg de la vida". Tal com es menciona a l'informe d'ACNUR [veure nota al peu 2], "aquest objectiu no es podrà aconseguir l'any 2030 si no es tenen en compte les necessitats en matèria d'educació de les poblacions vulnerables, incloent-hi persones refugiades, apàtrides i desplaçades".

¹ ACNUR Tendencias globales 2015

<http://www.acnur.org/fileadmin/scripts/doc.php?file=fileadmin/Documentos/Publicaciones/2016/10627>

² ACNUR, Informe "Missing out. Refugee education in crisis", Setembre de 2016 <http://www.unhcr.org/57d9d01d0>

³ In brief UNESCO response 2017 <http://www.unesco.org/new/en/syria-crisis-response/>

El suport a la incorporació en totes les etapes del sistema educatiu de persones refugiades i provinents de zones en conflicte és clau en l'enfortiment de les societats d'origen i d'acollida, però també és un element clau en "l'eradicació de la pobresa i de la fam,... i la promoció de la igualtat de gènere i el creixement econòmic", diu l'informe.

Amb aquesta premissa, durant l'any 2016, la Universitat de Barcelona ha desenvolupat les línies d'intervenció del Programa de suport a persones refugiades i provinents de zones en conflicte que va enunciar el setembre de 2015 (d'ara endavant, el Programa).

El Programa és coordinat i executat per la Fundació Solidaritat UB, i se situa en el marc de l'acció social de la Universitat de Barcelona (definida estatutàriament) i del compromís de la Universitat en matèria de recerca, tal com es detalla en l'article 100 dels estatuts.

En aquest sentit, el programa desenvolupa la responsabilitat social de la Universitat de Barcelona que, en el context d'un món globalitzat, té el ferm compromís de contribuir amb els seus recursos, instal·lacions i coneixements a la construcció d'una societat pacífica i justa sobre la base de la cooperació i la solidaritat, així com a l'efectiu desenvolupament del dret a l'educació i a la participació en la vida social, econòmica i cultural.

Durant l'any 2016, el Programa ha desenvolupat les accions següents:

1. Suport a estudiants refugiats o en situacions afins

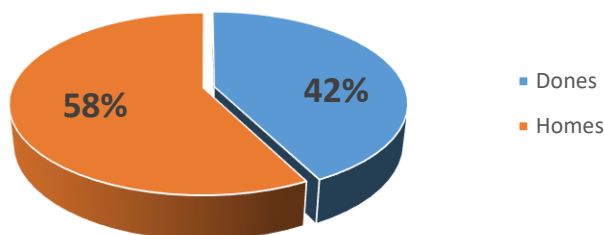
1.1. Visió general

El suport a estudiants refugiats o en situacions afins va ser la primera intervenció que es va dissenyar. Incorpora els següents elements:

- **Allotjament.** La Universitat de Barcelona ha posat a disposició d'aquests estudiants 33 places d'allotjament⁴. Durant l'any 2016 s'han identificat 15 places en residències d'estudiants (que, posteriorment, han passat a formar part de la beca integral del curs de transició a la universitat per a estudiants refugiats) i 18 places repartides en tres pisos de l'edifici Eucaliptus de Torre Baró. L'any 2016 s'han signat convenis per a l'ús dels pisos amb ACCEM (Associació Comissió Catòlica Espanyola de Migracions), CEAR (Comitè Espanyol d'Ajuda al Refugiat) i CCAR (Comitè Català d'Ajuda al Refugiat).
- **100 matrícules** per a cursar estudis de grau, postgrau i/o màster.
- Accés a cursos d'**aprenentatge d'idiomes** per a estrangers.
- **Atenció psicològica.**
- **Assessorament legal.**
- **Atenció sanitària específica:** odontologia i podologia.

Durant l'any 2016, s'han formalitzat un total de 174 sol·licituds de suport realitzades per 73 persones. A continuació, se'n presenten els principals resultats:

Gràfic 1. Percentatge de sol·licituds realitzades en funció del sexe de la persona sol·licitant

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

S'identifica que la demanda de suport és lleugerament superior entre homes que entre dones. Pel que fa a la demanda d'estudis, no s'observen pautes específiques per sexe.

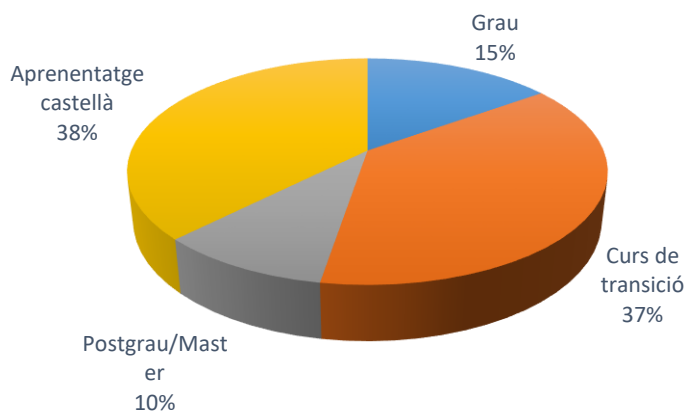
⁴ 18 d'aquestes places s'incorporen a l'oferta de CEAR, CCAR i ACCEM, representant el 22% del total de places ofertes a la ciutat de Barcelona durant l'any 2016, segons dades de [Barcelona Ciutat Refugi](#).

En termes de nacionalitat, 6 de cada 10 persones que van sol·licitar formar part del Programa eren de nacionalitat siriana. El següent grup de nacionalitat va ser el rus, i de forma més reduïda, es van atendre sol·licituds provinents de països asiàtics (Afganistan, Pakistan,...) o de Sud-Amèrica (Veneçuela).

Els serveis més sol·licitats són els relacionats amb el curs de transició i l'aprenentatge d'idiomes per a estrangers.

Tal com es pot veure al Gràfic 2, el curs de transició i l'aprenentatge de castellà són els estudis amb més sol·licituds (junts representen 3 de cada 4 sol·licituds), seguits dels estudis de grau i postgrau/màster, amb un 15 i 10% de sol·licituds, respectivament.

Gràfic 2. Distribució de les sol·licituds per modalitat d'estudis

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

Respecte a la demanda satisfeta, les dades d'accés a estudis universitaris durant el curs 2016-2017 són les següents:

- **Estudis de grau i postgrau/màster.** Als estudis de grau hi ha accedit 1 persona (Filologia anglesa), als estudis de postgrau o màster, 1 persona (Dret) i als estudis de doctorat, 1 persona (Pedagogia).
- **Curs de transició.** A aquest curs hi han accedit 17 persones (2 d'elles han renunciat a la beca i als estudis corresponents).
- **Aprenentatge d'idiomes per a persones estrangeres.** Un total de 13 persones han realitzat aquest aprenentatge a Estudis Hispànics.

Els/les estudiants que han accedit als estudis esmentats anteriorment ho han fet sota la cobertura del Programa i en el marc de l'acord adoptat per la Comissió Econòmica del Consell Social (a data de 21 de juliol de 2016) per a la disposició d'ajuts equivalents al 100% del preu de la matrícula.

Diverses universitats catalanes i de la resta de l'Estat han traslladat a la Universitat de Barcelona el seu interès per replicar l'experiència, que s'ha explicat tant a diverses reunions institucionals (ACUP, CRUE) com en peticions explícites.

La recollida, gestió i resolució de sol·licituds s'ha realitzat seguint un procés administratiu creat expressament per al Programa:

- Sol·licitud formal de participació en el Programa.
- Aprovació de la candidatura en adequar-se als criteris de selecció prioritzats.
- Resolució formal de la candidatura.

En virtut de la Llei 15/1999 de protecció de dades, les dades dels/les estudiants sol·licitants s'han inscrit en un fitxer general que gestiona la Fundació Solidaritat UB.

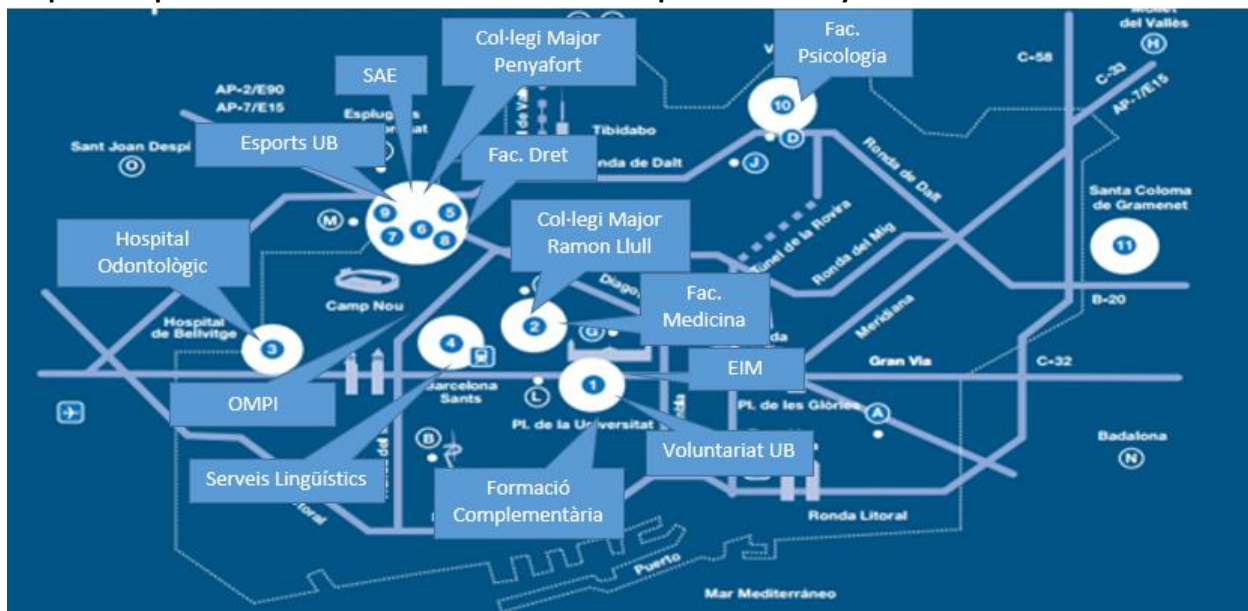
1.2. El desenvolupament de les activitats

El desenvolupament de les activitats del Programa ha estat possible gràcies al treball en xarxa que s'ha desenvolupat tant a nivell intern de la Universitat de Barcelona com a nivell extern, tant amb entitats (ONG) com amb administracions públiques locals.

1.2.1. El treball en xarxa a la Universitat de Barcelona

Durant l'any 2016, s'ha contactat i treballat amb un total de 12 departaments, facultats i/o àrees de la Universitat de Barcelona.

Mapa 1. Mapa del treball en xarxa intraUB desenvolupat durant l'any 2016

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

Aquest treball ha permès identificar necessitats, i dissenyar i impulsar les següents accions:

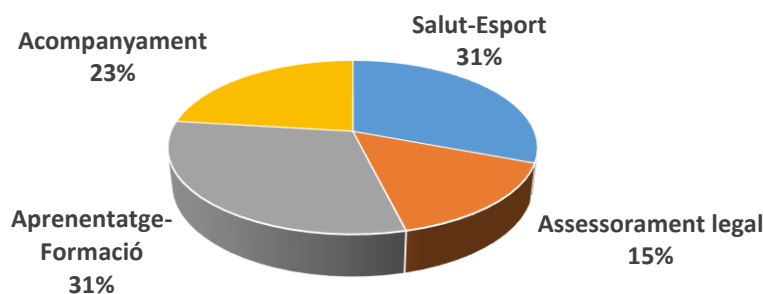
- Un conveni amb la Facultat de Psicologia per desenvolupar assessorament psicosocial, que inicialment s'ha adreçat a les persones que participen al curs de transició.

- Els dos col·legis majors, especialment el Col·legi Ramon Llull, han posat a disposició del Programa allotjament per als 17 estudiants participants al curs de transició i 1 altre estudiant participant al Programa. Durant el període de Nadal, la Residència Àgora BCN va cedir habitacions per allotjar el grup d'estudiants que participa al Programa.
- Un total de 13 estudiants participants al Programa han pogut accedir a l'aprenentatge de castellà per a estrangers que facilita el departament de Formació Complementària; específicament, Estudis Hispànics.
- El Servei d'Esports UB ha realitzat una aportació per a l'ús de les seves instal·lacions.
- L'Hospital Odontològic ha atès 4 persones participants en el Programa.
- S'han iniciat converses amb la Facultat de Dret per incloure Dret al Programa.
- S'ha contactat amb la Facultat de Dret per tramitar i aprovar la participació d'un estudiant refugiat en el Màster de Gestoria Administrativa.
- S'ha contactat amb la Facultat de Medicina per establir protocols d'assistència i revisió en matèria de salut.
- Serveis Lingüístics ha coordinat el mòdul d'idiomes (aprenentatge simultani de castellà i català) del curs de transició.
- L'OMPI (Oficina de Mobilitat i Programes Internacionals) ha ofert coordinació i assessorament, específicament, en qüestions vinculades als tràmits administratius.
- S'ha accedit a l'orientació acadèmica del SAE (Servei d'Atenció a l'Estudiant), a què han acudit 4 estudiants del curs de transició.
- Des de l'EIM (Escola d'Idiomes Moderns) s'ha proveït d'una matrícula per la formació en llengua anglesa d'una persona participant al Programa.

Algunes de les col·laboracions s'han desenvolupat en el marc específic del Curs de transició als estudis de grau (que es pot consultar en el punt 2).

Per àmbits temàtics, el suport de la xarxa intraUB se centra en l'aprenentatge i la formació així com en la promoció de la salut (en el seu vessant de salut integral). També es treballen els àmbits de l'acompanyament i de l'assessorament legal.

Gràfic 3. Dimensió temàtica del treball intraUB

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

1.2.2. El treball en xarxa amb les administracions públiques i entitats (principalment, ONG)

Durant l'any 2016 els contactes i relacions tant amb les administracions públiques (especialment, les administracions locals i autonòmiques) com amb les ONG s'han intensificat i han permès avançar en un incipient model de treball en xarxa.

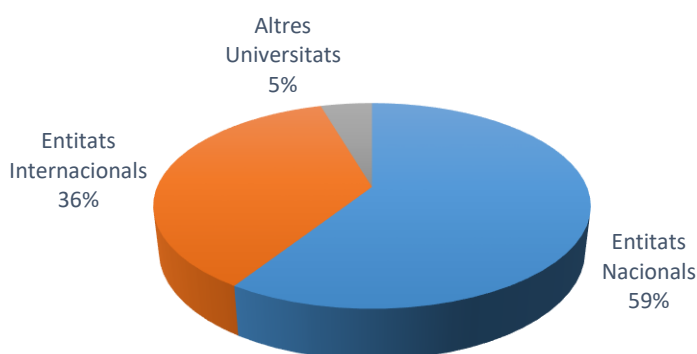
El treball en xarxa amb les administracions públiques s'ha centrat en dos nivells:

- **Local**, especialment amb dos municipis:
 - **Barcelona:** La Universitat de Barcelona (representada per la Fundació Solidaritat UB) participa en l'Espai Social Barcelona Ciutat Refugi, creat per l'Ajuntament de Barcelona, en el marc del qual ha contribuït a diferents activitats de sensibilització. Així mateix, el novembre de 2016, l'Ajuntament de Barcelona i la Universitat de Barcelona van signar el conveni per al cofinançament del curs de transició a la universitat per a estudiants refugiats⁵.
 - **Sant Feliu de Llobregat:** És un dels municipis catalans amb més trajectòria en l'acollida de persones refugiades. Amb aquest municipi s'està desenvolupant el projecte Mare Nostrum, finançat pel Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, que incorpora elements de tractament dels drets humans i construcció de pau tant en el marc de la societat civil com de l'Administració.
- **Autonòmic:** La Universitat de Barcelona participa en diversos espais oberts per la Generalitat de Catalunya per donar suport a les persones refugiades.

⁵ La signatura del conveni es va realitzar el 16 de novembre de 2016: <http://www.solidaritat.ub.edu/lajuntament-col%C2%B7labora-amb-la-universitat-de-barcelona-a-posar-en-marxa-un-curs-per-a-estudiants-sirians/>

Respecte a la col·laboració amb entitats (principalment, ONG), durant l'any 2016 s'han mantingut contactes amb 21 entitats. Tal com es pot veure al Gràfic 4, un 59% d'elles eren entitats nacionals i un 36%, internacionals. La relació amb aquestes últimes és conseqüència de l'execució del curs de transició als estudis de grau, que realitzen, amb una beca integral, 17 estudiants provinents de Síria, l'Afganistan i Palestina.

Gràfic 4. Tipologia de les entitats amb què s'han realitzat contactes durant 2016

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

Un 40% de les entitats amb què s'ha contactat estan especialitzades en el treball amb persones refugiades o demandants d'asil. La resta, són entitats socials que volen treballar amb aquest col·lectiu o que, malgrat treballar amb col·lectius més amplis, comencen a apropar-se a aquest àmbit. Amb aquestes entitats s'ha realitzat una tasca d'informació sobre el Programa i les seves característiques, i s'han buscat possibilitats de col·laboració i participació.

Els principals resultats del treball en xarxa amb les entitats han estat els següents:

- Signatura de convenis per a la gestió dels 3 pisos de Torre Baró amb les entitats CCAR, CEAR i ACCEM.
- Signatura d'un conveni amb la Fundació Formació i Treball per al moblament d'aquests pisos.
- Articulació d'un conveni, que es signarà l'any 2017, entre CITE (Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers), Fundació ACSAR (Associació Catalana de Suport i Ajuda al Refugiat) i Fundació Solidaritat UB en l'àmbit de l'assessorament legal de les persones refugiades.
- Afavoriment de l'accés de persones refugiades a l'educació superior, l'aprenentatge d'idiomes o el curs de transició.

Durant l'any 2016, s'han desenvolupat diverses trobades amb la UPC (Universitat Politècnica de Catalunya) en el marc d'activitats de sensibilització sobre la situació de les persones refugiades i el seu accés als estudis superiors.

2. Curs de transició als estudis de grau i formació en drets humans i cultura de pau (2015-2017)

El curs de transició als estudis de grau es presenta com una iniciativa única a l'Estat espanyol i a Europa tant des del punt de vista de la inclusió socioeducativa com des del punt de vista de la seva cobertura. Es desenvolupa en el marc del Programa i està cofinançat per l'Ajuntament de Barcelona i la Universitat de Barcelona.

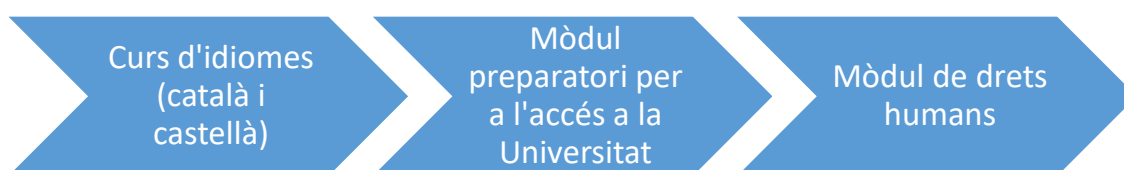
El disseny del curs s'ha realitzat tenint en compte les experiències prèvies de la Universitat de Barcelona en l'àmbit del refugi (per exemple, amb les persones refugiades dels Balcans a finals de la dècada dels 90). Així mateix, s'ha tingut en compte l'experiència d'estudiants refugiats o provinents de zones en conflicte. En aquest sentit, durant el mes juny de 2016 es va realitzar un *focus group* amb 4 estudiants d'origen siríà que estaven participant en el Programa. Les seves experiències i reflexions van permetre realitzar una anàlisi DAFO de la situació.

Fortaleses de la Universitat com a institució d'ensenyament	Debilitats
<ul style="list-style-type: none"> • L'Oficina de Mobilitat i Programes Internacionals (OMPI) és valorada molt positivament per l'assessorament que realitza, la claredat i l'experiència. • El professorat és majoritàriament receptiu a ajudar l'alumnat en el seu procés d'adaptació. • Els estudis poden: <ul style="list-style-type: none"> ○ a nivell de currículum, permetre un major coneixement de la ciutat de residència (conèixer les biblioteques i l'entorn habitual) ○ a nivell relacional, psicoafectiu i d'integració social, construir una petita xarxa d'amistats que afavoreixi tant la integració social com l'aprenentatge de l'idioma. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dificultat per al reconeixement de titulacions quan aquestes no es poden acreditar per falta de documentació. • Poca claredat sobre el tipus de tractament que ha de rebre una persona refugiada en el marc de la gestió universitària (confusió entre estatus de refugi i migració). • Inexistència de partides pressupostàries específiques per donar suport a l'estudi de les persones refugiades. • Inexistència d'un sistema (mecanisme/protocol) d'informació i adaptació al model d'aprenentatge català. • Idiomes: <ul style="list-style-type: none"> ○ Les universitats no demanen certificats oficials de coneixement d'idiomes ○ L'aprenentatge a la universitat es realitza en 2 idiomes (català i castellà). ○ El nivell de coneixement de l'anglès entre professorat i àmbits administratius és millorable. La 1a comunicació és important. • Integració social, àmbit relacional i psicoafectiu. La construcció de la xarxa relacional no està planificada, és informal i més difícil en aquells estudis de postgrau, màster o doctorat on l'alumnat ja té creats els grups d'amistats.

Oportunitats	Amenaces
<ul style="list-style-type: none"> • Accés a serveis públics de qualitat (biblioteques amb llibres en àrab, parcs, arxius,...). • Culturalment: <ul style="list-style-type: none"> ○ Es considera que l'espanyola i la siriana - tot i ser diferents- són cultures properes. ○ S'aprecia un interès per conèixer les persones i les seves cultures (per part de la població d'origen). ○ S'identifica la diversitat important de la població i la cultura sirianes. ○ La interacció amb una cultura diferent pot reforçar la concepció de la identitat nacional siriana. • Assessorament legal. Es valora positivament l'acció d'assessorament legal de les diferents entitats de la ciutat que hi treballen (ACSAR, CITE,...). 	<ul style="list-style-type: none"> • Crisi econòmica i dificultats per a la inserció en el mercat laboral. • Els beneficis socials destinats a estudiants i joves que existeixen en altres països no es donen a Catalunya. • La por i l'individualisme s'assenyalen com a elements a tenir en compte en les relacions entre sirians; herència de dècades de repressió i vigilància. • Desconeixement de la cultura siriana per part de la majoria de la població de Catalunya. • El desconeixement s'acompanya de la presència d'estereotips, que els mitjans de comunicació creen i difonen i que poden resultar ofensius inicialment. • S'identifiquen graus de desconeixement i discrecionalitat de la burocràcia administrativa en relació als processos d'informació i documentació. • Existència de problemes administratius (resolubles) en què el desconeixement de la persona funcionària sobre la dinàmica i els processos de l'estatus de refugiat/migrant afavoreix retards i necessitat d'assessorament específic extern. • Visió paternalista i assistencialista que les persones refugiades poden tenir del lloc d'acollida.

El curs de transició als estudis de grau i formació en drets humans i cultura de pau (d'ara endavant Curs de transició) ha adquirit entitat pròpia i és una de les intervencions més dinamitzadores del Programa.

El Curs de transició va ser aprovat per la comissió acadèmica per al període 2015-2017. Amb una durada inicial de 300 hores, s'ha desenvolupat durant l'any 2016 amb una oferta inicial de 15 places. El curs incorpora els elements següents:

La participació al Curs de transició implica l'acceptació i gaudi d'una beca integral (d'un curs acadèmic de durada) en què la persona participant accedeix als mòduls anteriorment mencionats i té cobertes les necessitats d'allotjament (en col·legis majors de la Universitat de Barcelona) i manutenció.

Durant el primer semestre de 2016, es va realitzar el disseny del procediment, la identificació del perfil de persones, els criteris de selecció, la difusió de la convocatòria, el contacte amb les entitats que avalen la situació d'especial vulnerabilitat de les persones sol·licitants, i la revisió i aprovació de les sol·licituds.

Entre els criteris de selecció de les persones que accedirien al Curs de transició es van tenir en compte les següents qüestions:

- Paritat de gènere.
- Situació de risc o vulneració probable dels seus drets.
- Estudis de batxillerat finalitzats, haver cursat estudis universitaris o haver-los finalitzat i tenir la voluntat d'iniciar o continuar un grau o estudis de postgrau.
- Acreditació de la situació d'especial vulnerabilitat mitjançant la carta d'una entitat (ONG, ja fos local o internacional).

En la convocatòria inicial es van rebre 37 demandes, de les quals es van acceptar el 31%.

Per nacionalitats, el 83% de les persones sol·licitants eren sirianes, tot i que s'ha d'assenyalar un 5% de persones de nacionalitat afganesa. La resta, un 12%, incloïa persones de l'Afganistan, l'Iran i Palestina.

Al Mapa 2 es pot apreciar la distribució territorial de les demandes d'accés al Curs de transició. Tal com es pot observar, les sol·licituds van arribar majoritàriament de Síria, però també de Grècia i Espanya. Les sol·licituds procedents de Grècia no es van poder tramitar per la vigència i aplicació del Conveni de Dublín.

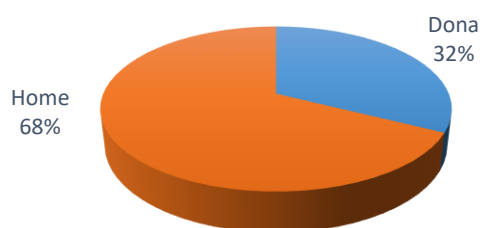
Mapa 2. Distribució de les sol·licituds d'accés a la primera edició del Curs de transició

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

Respecte al gènere, tal com es pot observar al Gràfic 5, un 68% de les sol·licituds rebudes eren d'homes. Aquesta proporció s'ha mantingut al Curs. Malgrat voler aconseguir la paritat de gènere, una tercera part de les dones acceptades al Curs va renunciar a la beca i a l'inici dels tràmits, principalment, per motius familiars (falta de permís patern, impossibilitat de venir acompanyades per germans barons,...) o per l'aparició d'altres oportunitats en zones geogràfiques properes (l'Aràbia Saudita, Qatar).

Gràfic 5. Distribució de les sol·licituds d'accés al curs de transició per gènere

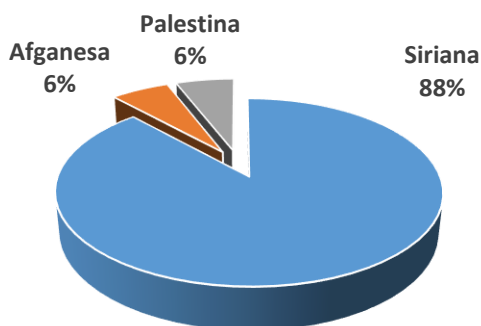

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

Després de l'abandonament de 2 persones, es van incorporar 2 estudiants nous, que van iniciar el Curs de transició a principis de 2017.

Com es pot apreciar al Gràfic 6, la nacionalitat de les 15 persones que van participar al Curs de transició durant l'any 2016 és majoritàriament siriana.

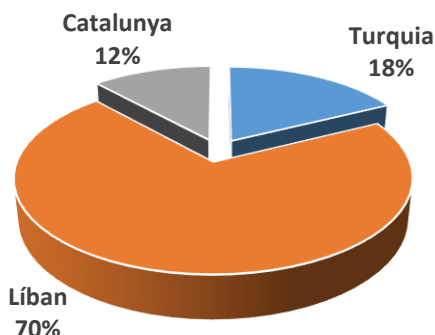
Gràfic 6. Nacionalitat de les persones que participen al Curs de transició

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

Territorialment, el 88% dels participants del curs procedien de Líban, Turquia i Síria. Les vies d'entrada i l'adquisició de visats d'estudis es van gestionar amb les ambaixades espanyoles de Beirut i Ankara.

Gràfic 7. Ruta d'entrada de les persones participants al Curs

Font: Elaboració pròpia a partir de l'exploració de les dades generades pel Programa

Les gestions relacionades amb l'obtenció dels visats de sortida dels països de referència o residència dels estudiants, i la resposta a les demandes realitzades a les diferents ambaixades, es van produir durant els mesos de juny, juliol, agost i setembre de 2016. El setembre de 2016 va arribar un primer contingent d'estudiants, que es va completar a principis d'octubre del mateix any.

Mapa 3. Residència de les persones acceptades al Curs de transició (Líban, Turquia, Síria)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'exploració de les dades generades pel Programa

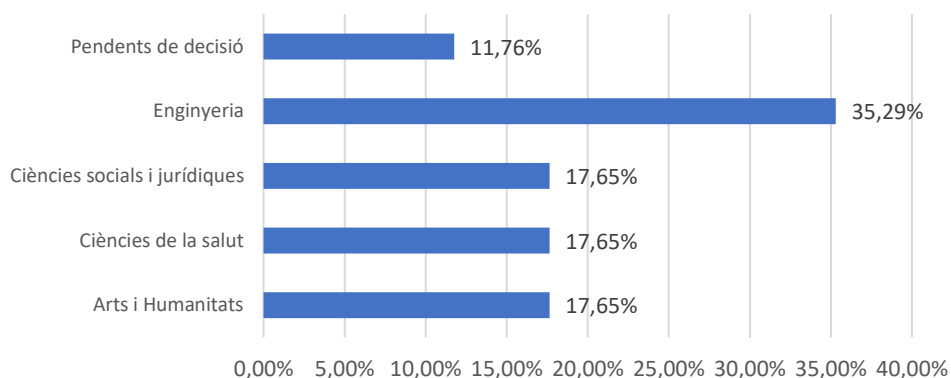
Com es comprova al Mapa 3, una part important de l'alumnat prové de zones com Homs i Alep, profundament afectades pel conflicte a Síria.

Tal com s'ha mencionat, el Curs de transició és un curs pont que pretén preparar l'alumnat des del punt de vista lingüístic, de coneixement de l'entorn, de l'accés a la Universitat i de la introducció als drets humans i a la construcció de la pau.

El 71% dels alumnes vol realitzar (iniciar o continuar) un grau, un 18% vol realitzar formació de postgrau o màster i un 11% encara està pendent d'orientació acadèmica.

En el cas de les persones que han pres una decisió sobre el seu futur acadèmic, els àmbits d'estudi a què volen accedir són:

Gràfic 8. Estudis demandats per les persones participants al Curs de transició, segons àmbits

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades generades pel Programa

3. Projecte Mare Nostrum

Des d'abril de 2016, la Fundació Solidaritat UB, juntament amb l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, està desenvolupant el projecte "Mare Nostrum: Solidaritat local, diàleg i construcció plural de la pau des de l'exili". El projecte, finançat pel Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i que finalitzarà el març de 2017, contempla tres tipus d'actuacions:

- **Formació.** Es realitzen 2 tallers de formació de formadors adreçats específicament a entitats socials locals així com a l'administració pública local. La prova pilot es duu a terme a Sant Feliu de Llobregat. A través dels tallers es pretén desenvolupar un espai i procés de contextualització i creació de fórmules, alternatives i propostes per al desenvolupament d'entorns i condicions favorables per a l'avenç en la incorporació del dret a la pau i la construcció de la pau en la pròpia acció/actuació local mitjançant l'increment de les capacitats d'anàlisi i identificació.
- **Proposta.** El projecte Mare Nostrum incorpora elements relacionats amb les propostes de pau, gestió de conflictes i concreció de la solidaritat mitjançant l'elaboració d'una guia de bones pràctiques en matèria de participació comunitària i solidaritat. L'objectiu és visualitzar i valoritzar el paper de l'administració i les entitats locals en el compliment efectiu del dret a la pau i a construir-la.

- **Recerca, anàlisi i divulgació.** Es planteja la realització d'una exposició fotogràfica i l'elaboració d'articles d'anàlisi i reflexió sobre la construcció de la pau en situacions d'exili i sobre la construcció de la persona refugiada com a agent de pau, que seran difosos a l'[Observatori Solidaritat](#). Així mateix, es realitzarà un acte central de difusió de les activitats i productes del projecte. L'objectiu és incorporar recursos de qualitat (validats i amb rigor científic) per informar la ciutadania sobre les causes, actors, conseqüències i actuacions de la crisi del refugi (amb especial èmfasi en la societat civil i el paper de les persones refugiades com a generadores de pau). Aquests elements (recursos i informes) incorporen la perspectiva de gènere i aborden de forma crítica els conceptes de ciutadania i responsabilitat global, així com el treball des de la transformació i la justícia social.

4. Projecte Higher Education Supporting Refugees In Europe (InHere)

El projecte InHere és un projecte europeu emmarcat en la convocatòria Erasmus+ KA2 (Associacions Estratègiques) que es desenvoluparà entre 2016 i 2018 en territori europeu.

La Universitat de Barcelona és sòcia del projecte juntament amb la Unió d'Universitats del Mediterrani (UNIMED) (líder del consorci), La Sapienza, l'Associació d'Universitats Europees (EUA) i l'Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) (membre associat).

InHere pretén respondre al desafiament actual que per a la dimensió social de l'Educació Superior està significat el que s'ha anomenat "crisi dels refugiats". En aquest sentit, InHere pretén facilitar la integració i accés de les persones refugiades a les universitats europees a partir de la visibilització de les estratègies i pràctiques existents en aquest àmbit, així com de l'enfortiment de l'intercanvi de pràctiques i coneixements, el suport mutu i el compromís acadèmic. Per desenvolupar aquest objectiu, es duran a terme una sèrie d'activitats que es van definir i planificar durant la reunió realitzada els dies 27 i 28 de setembre de 2016.

La Universitat de Barcelona liderarà l'acció "Living Lab", que es desenvoluparà durant l'any 2017, i que pretén afavorir el coneixement, l'intercanvi, l'aprofundiment i l'avaluació d'iniciatives, activitats, projectes... adreçades a la promoció de l'accés a l'Educació Superior d'estudiants refugiats.

Les iniciatives que formaran part del "Living Lab" seran aquelles seleccionades per l'eina d'identificació de bones pràctiques de l'EUA (el "Mapa de Benvinguda als Refugiats"), que ja ha recollit més de 200 iniciatives de 31 països; entre elles, el Programa de suport a la persones refugiades i provinents de zones en conflicte de la Universitat de Barcelona, que coordina la Fundació Solidaritat UB.

A partir de les bones pràctiques identificades i dels resultats del "Living Lab", es realitzarà una guia adreçada al personal universitari (que coordinarà la Universitat de La Sapienza) i també s'elaboraran un conjunt de recomanacions (que liderarà Campus France).

5. Projecte europeu RESCUE

RESCUE és un projecte europeu de cooperació internacional basat en el suport educatiu a les persones refugiades en els països de la regió MENA (Orient Mitjà i Nord d'Àfrica), concretament a l'Iraq (zona del Kurdistan iraquiana), Líban i Jordània. El projecte, de tres anys de durada (2016-2019), està cofinançat pel programa Erasmus + per a l'enfortiment de capacitats en el camp de l'educació superior, i el coordina la Unió d'Universitats del Mediterrani (UNIMED), de què la Universitat de Barcelona forma part.

El principal objectiu de RESCUE és donar suport a universitats de l'Iraq, Líban i Jordània en la creació i gestió d'unitats ad hoc de suport operacional als estudiants universitaris refugiats (R-SOS), la missió de les quals és estructurar serveis específics que assessorin aquest col·lectiu en la represa del seu itinerari de formació acadèmica.

Tot i que la previsió inicial era que el projecte engegaria a finals de l'any 2016, per diferents incidències, es va iniciar formalment a principis de febrer de 2017. RESCUE forma part de l'acció internacional del Programa.

6. Iniciatives solidàries

Durant l'any 2016, i com a conseqüència de la difusió de les iniciatives realitzades en el marc del Programa, un ampli espectre d'institucions, organitzacions i persones a títol individual (professorat i estudiants de la Universitat de Barcelona) s'han adreçat a la Fundació Solidaritat UB per comunicar i/o buscar suport en diferents iniciatives solidàries. Des de la Fundació Solidaritat UB s'estan atenent aquestes demandes, i s'està procedint a la seva catalogació.

7. Espais de participació

La Fundació Solidaritat UB, en representació de la Universitat de Barcelona, ha assistit de forma puntual o permanent a grups de treball específics en l'àmbit de les persones refugiades. A la imatge següent es recullen els principals espais d'actuació.

8. Visualització del Programa per part dels mitjans de comunicació

Durant l'any 2016, les activitats del Programa han aparegut en televisions d'àmbit local, com BTV, i televisions d'àmbit autonòmic, com TV3, que n'ha fet reportatges tant al Telenotícies migdia com al Telenotícies comarques. També se n'han fet ressò diaris d'àmbit estatal (com La Vanguardia i eldiario.es) i d'àmbit català (com Vilaweb); i n'han parlat a mitjans digitals (en català i castellà) com Catalunya Diari, Al dia, Directe.cat, Gente digital i Ecodiario.

Igualment, el Programa ha tingut el seu espai al web de Lafede.cat, que ha dedicat un article a les iniciatives de les ONG catalanes en relació a les persones refugiades; i al web de Barcelona Ciutat Refugi, portal de l'Ajuntament de Barcelona que ha realitzat un reportatge audiovisual⁶ sobre els i les estudiants que participen al Curs de transició.

⁶ Aquest reportatge es pot consultar al següent enllaç: <http://ciutatrefugi.barcelona/ca/noticia/de-la-guerra-a-la-universitat>